

แนวทางการบริหารการศึกษาปฐมวัย สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตน
อยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย

Guidelines Administration of Early Childhood Education for
Quality Well-beingness and Self-reliance School in Chiang Rai Province

วันที่รับบทความ: 19 ส.ค. 67

วันที่แก้ไขบทความ: 31 ม.ค. 68

วันที่ตอบรับ: 20 มี.ค. 68

นิชรีย์ มหาวงศ์นันท์¹

Nidcharee Mahawongsanun¹

สุวดี อุปป็นใจ²

Suwadee Ouppinjai²

ประเวช เวชชะ³

Prawet Wetcha³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการศึกษาปฐมวัยสำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย ผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนระดับปฐมวัยของโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาหรือการบริหารสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามเพื่อประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารการศึกษาปฐมวัย สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนคุณภาพโดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด การดำเนินงานที่มีคุณภาพโดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก การกำกับดูแลคุณภาพโดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินคุณภาพโดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องโดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารคุณภาพ การศึกษาปฐมวัย โรงเรียนที่ดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (2565)

¹ Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (2022)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)

² Assistant Professor in Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (Advisor).

³ รองศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)

³ Associate in Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (Co Advisor).

Abstract

The objective of this study was to investigate the administration guidelines for early childhood education of quality well-beingness and self-reliance schools in Chiang Rai Province. This research purposively participants including administrators and early childhood education teachers of quality well-beingness and self-reliance schools in Chiang Rai Province, and experts with experience in administrating schools for quality well-beingness and self-reliance. The research instruments were structured interview and scale questionnaire for accuracy and feasibility validation.

The results showed that the administration guidelines for early childhood education of quality well-beingness and self-reliance schools in Chiang Rai Province consisted of 5 stages i.e. quality planning was ranked for accuracy and feasibility at the high and highest levels respectively; quality operation was ranked for accuracy and feasibility at the high level; quality supervision was ranked for accuracy and feasibility at the high level respectively; quality evaluation was ranked for accuracy and feasibility at the high level respectively; and consistent quality development was ranked for accuracy and feasibility at the high and highest levels respectively.

Keywords: Administration, Early Childhood Education, Quality Well-beingness and Self-reliance School

บทนำ

การจัดการศึกษาปฐมวัยนั้น ไม่ได้อยู่ในระดับของการศึกษา ภาคบังคับ แต่มีความสำคัญเพราะเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัย 0-6 ปี เพื่อเตรียมความพร้อม และส่งเสริม พัฒนาการด้านต่างๆที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขพร้อม ในการเรียนรู้ขั้นต่อไป (สมร ทองดี และสุกัญญา กาญจนกิจ, 2548, น.11) เด็กที่ได้รับการตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย ด้วยวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ถูกต้อง ย่อมเป็นโอกาสที่ดีถือได้ว่าเป็นโอกาสทองของการเรียนรู้ โดยเฉพาะในช่วง 3 ปีแรก สมอของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงทั้งปริมาณเส้นใยสมอง และจุดเชื่อมต่อสารเคมีในสมอง รวมทั้งรอยหยักที่พื้นผิวสมอง ซึ่งส่งผลต่อสติปัญญา และความสามารถของเด็ก ถ้าได้รับการพัฒนาและได้รับการกระตุ้นอย่างถูกวิธีแล้ว จะช่วยพัฒนาเซลล์สมองเจตคติต่อการเรียนรู้ และวางพื้นฐานของการเรียนรู้ ช่วยให้ทักษะการเรียนรู้พัฒนาไปตลอดชีวิต อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขและเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546, น.16) เด็กไทยทุกคนจึงควรมีโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมในสถานศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเด็ก นอกจากนี้ คุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัยก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ควรให้ความสนใจไม่น้อยไปกว่าการศึกษาในระดับอื่น (นภเนตร ธรรมบรร, 2549, น.118)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงราย ใน 18 อำเภอ มีจำนวน 536 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 249 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 46.45 (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย, 2565) พบว่าประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง การอพยพเคลื่อนย้ายของประชากร รวมทั้งการคมนาคมสะดวก จึงทำให้ผู้ปกครองในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนส่งเด็กไปเรียนในเมืองจึงส่งผลให้มีโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้นอย่าง

ต่อเนื่อง ทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดภายใต้ข้อจำกัดในการบริหารจัดการทำให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ขาดความพร้อมด้านปัจจัยต่างๆ อาทิเช่น มีครูไม่ครบชั้น สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี มีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย การมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาจากชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ยังมีน้อย ปัญหาเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารการศึกษาปฐมวัยสำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงรายว่าเป็นอย่างไร มีแนวทางการดำเนินการและองค์ประกอบใดบ้างที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดนี้ให้เป็นโรงเรียนที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานของการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดหรือภูมิภาคอื่นๆต่อไป

ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนในระดับปฐมวัยของโรงเรียนขนาดเล็กมีมากมายหลายด้าน เช่น การจัดทำหลักสูตรซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีการปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับบริบทและสภาพแวดล้อมปัจจุบัน เทคนิคในการสอนที่เป็นลักษณะแบบเดิมๆไม่หลากหลาย สอนไม่ตรงตามแผนการสอนที่ตั้งไว้ สื่อวัสดุ-อุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ครูขาดความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์ในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ขาดการนำผลการประเมินพัฒนาการมาใช้ในการปรับปรุง ขาดการส่งเสริมแก้ไขปัญหาคือปฐมวัย สถานที่และอาคารไม่อำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน จำนวนครูไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา ทำให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ปัญหาต่างๆเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย แต่อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใด ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของโรงเรียน โดยเฉพาะการบริหารงานของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร (ภารดี อนันต์นารี, 2553, น. 260)

เพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพและคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาระดับโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดแนวทางในการดำเนินการที่หลากหลายตามความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ทั้งการยุบ การควบรวม การย้ายครู ไปยังสถานศึกษาอื่นเพื่อลดจำนวนครูให้อยู่ในอัตราตามเกณฑ์ที่กำหนด อย่างไรก็ตามเนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีสภาพซึ่งแตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป เพราะเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว (Stand Alone) ห่างไกลจากโรงเรียนอื่น เนื่องจากตั้งอยู่ตามเกาะ บนภูเขา บริเวณชายขอบ ซึ่งหากยุบรวมหรือควบรวมแล้วจะทำให้เด็กนักเรียนไม่มีที่เรียน หรือในบางกรณีอาจจะประสบปัญหาในการเดินทางไกลและใช้เวลานานในการไปเรียนที่โรงเรียนอื่น และถึงแม้ว่าจะไม่ยุบหรือควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กประเภทดังกล่าว แต่ก็จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตามดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่าปัญหาการขาดประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดการศึกษา ไม่ได้เกิดขึ้นกับโรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่ง เนื่องจากมีโรงเรียนขนาดเล็กอีกประเภทหนึ่งคือโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผู้ปกครองให้การยอมรับและยินดีส่งบุตรหลานเข้าเรียน ซึ่งหากยุบหรือควบรวมก็จะทำให้ผู้ปกครองอาจจะไม่เห็นด้วย และเด็กเองอาจจะไม่เต็มใจที่จะไปเรียนที่โรงเรียนแห่งใหม่ ด้วยความจำเป็นดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายที่จะไม่ยุบหรือควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้โรงเรียนดังกล่าวได้คงอยู่คู่กับชุมชนและจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา, 2564, น.10)

จากเหตุผลและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแนวทางการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัย สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในการนำแนวทางการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมและดำเนินการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัย สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

1.1 กระบวนการบริหารคุณภาพ (William Edwards Deming, 1938; Tenner และ Detoro, 1992: 31; องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน International Organization for Standardization : ISO, 2008) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนคุณภาพ 2) การดำเนินงานที่มีคุณภาพ 3) การกำกับดูแลคุณภาพ 4) การประเมินคุณภาพ และ 5) การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

1.2 องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 6-7) ได้แก่ 1) ด้านการสร้างหลักสูตร 2) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อม 3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ 4) ด้านการบูรณาการเรียนรู้ 5) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ และ 6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและสถานศึกษา

2. ด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 6 คน ของโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาหรือการบริหารสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน

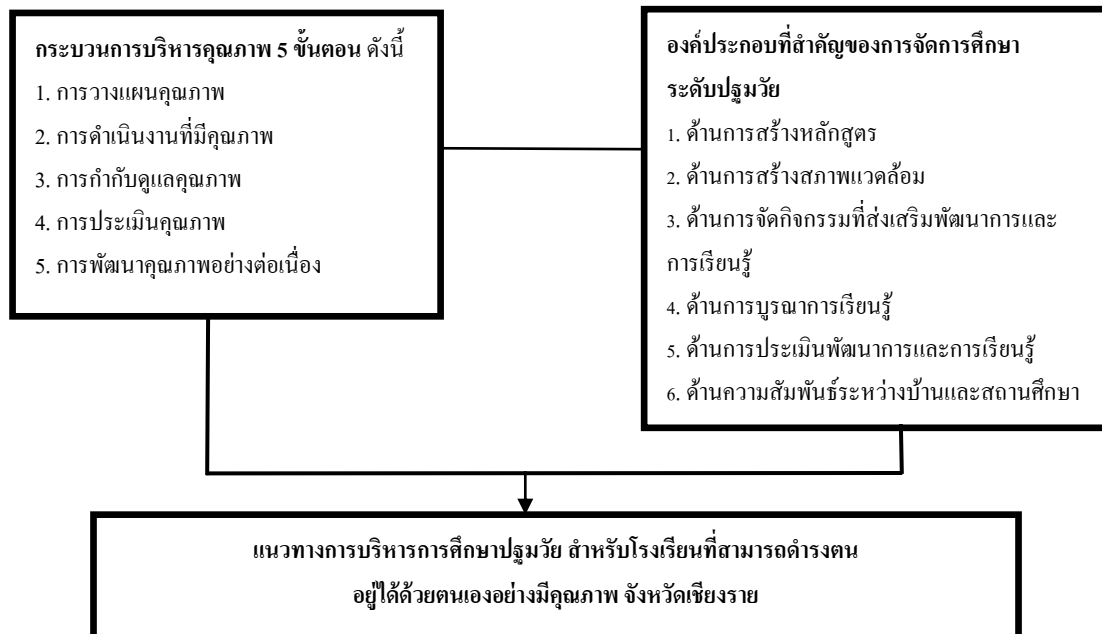
3. ด้านพื้นที่การวิจัย

ผู้วิจัยใช้พื้นที่ในการศึกษา คือ โรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย คือ โรงเรียนผาขาววิทยา และโรงเรียนแม่เอบวิทยาคม

4. ด้านเวลา

งานวิจัยนี้เริ่มดำเนินการในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2565 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2566

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการบริหารคุณภาพ

William Edwards Deming (1938) บิดาแห่งการควบคุมคุณภาพสมัยใหม่ ได้เสนอแนวคิดขึ้นมาช่วงปี 1950's โดยพัฒนามาจากปรมจารย์ของเขาคือ วอลเตอร์ เอ ชิวฮาร์ต (Walter Andrew Shewhart) ทำให้วงจรนี้มีชื่อเรียกอื่นว่า Deming Cycle หรือ Shewhart Cycle คือ วงจรบริหารงานคุณภาพ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน Plan-Do-Check-Act เป็นกระบวนการที่ใช้ปรับปรุงการทำงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ

Tenner และ Detoro (1992: 31) ได้กล่าวถึงการนำหลักการแนวคิดเกี่ยวกับ TQM มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารคุณภาพแบบองค์รวม (Total Quality Management : TQM) หรือที่เรานิยมเรียกว่า TQM โดยดำเนินงานตามวงจร PDCA (Plan, Do, Check, Act) เพื่อเป็นหลักในการเริ่มต้นการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization : ISO) (2008) ซึ่งมีคณะกรรมการวิชาการคณะที่ 176 (ISO/TC 176 : Quality Management and Quality Assurance) เป็นผู้จัดทำมาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9000 ขึ้น โดยนำเสนอ ระบบบริหารคุณภาพ ISO 9001:2000 จะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการและศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การทบทวนสถานระบบงานปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำเอกสารระบบบริหารงานคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติงานตามระบบบริหารคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจติดตามคุณภาพภายใน

ขั้นตอนที่ 6 การตรวจประเมินและให้การรับรองโดยสถาบันให้การรับรอง

จากการศึกษากระบวนการบริหารคุณภาพของนักวิชาการที่ได้กล่าวไว้ เช่น William Edwards Deming (1938), Tenner และ Detoro (1992: 31), องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization : ISO) (2008) สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารคุณภาพ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนคุณภาพ 2) การดำเนินงานที่มีคุณภาพ 3) การกำกับดูแลคุณภาพ 4) การประเมินคุณภาพ 5) การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยตามที่กระทรวงศึกษาธิการ 2546 ได้กำหนดไว้มี 6 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 6-7) ดังนี้

1) ด้านการสร้างหลักสูตร ต้องทำการศึกษาและทำความเข้าใจแนวการจัดประสบการณ์ ตารางกิจกรรมประจำวัน แผนการจัดประสบการณ์ การนำแผนการจัดประสบการณ์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การวัด และประเมินพัฒนาการนักเรียน

2) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อม ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก ทั้งภายในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียนและต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กด้วย เช่น ห้องมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เป็นต้น

3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม การนำเทคนิค และวิธีสอนใหม่ๆ มาใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และการจัดบรรยากาศห้องเรียน

4) ด้านการบูรณาการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะหลายประสบการณ์ สำคัญผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เป็นการร่วมมือระหว่างครูกับเด็กและยังเป็นการส่งเสริมกระบวนการสังเกต การวิเคราะห์ การทดลอง การแสดงความคิดเห็น ซึ่งเปิดโอกาสให้สมองได้พัฒนาทักษะการคิดบูรณาการ

5) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ เป็นการวิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์ การกำหนดวิธีการ การรายงานผล การนำผลงานการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและสถานศึกษา เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้ปกครองนักเรียน ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชื่อมโยงประสบการณ์การช่วยเหลือเด็กให้มีพัฒนาการตามที่หลักสูตรกำหนด

จากการศึกษาวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์ไปกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในภาพรวม และนำไปสู่การกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ และการสร้างเครื่องมือการวิจัยที่ร้อยละ 100 ต่อเนื่อง เชื่อมโยง สัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การออกแบบการวิจัยและการหาคำตอบการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เป็นวิธีการวิจัยผสมระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ผู้เข้าร่วมวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัยของโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย คือ โรงเรียนผาขาววิทยา และโรงเรียนแม่เอบวิทยาคม รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยใช้ การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้สอนใน ระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 6 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาหรือการบริหารสถานศึกษาสำหรับ โรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารการศึกษাপฐมวัยสำหรับ โรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย กระบวนการบริหารคุณภาพ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนคุณภาพ 2) การดำเนินงานที่มีคุณภาพ 3) การกำกับดูแลคุณภาพ 4) การประเมินคุณภาพ 5) การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และ 6 องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย คือ 1) ด้านการสร้างหลักสูตร 2) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อม 3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ 4) ด้านการบูรณาการเรียนรู้ 5) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ 6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและสถานศึกษา

2. แบบสอบถามเพื่อประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารการศึกษাপฐมวัย สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพจังหวัดเชียงราย

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและ โครงสร้างของข้อคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ขั้นที่ 2 สังเคราะห์ประเด็นและข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการศึกษাপฐมวัย สำหรับโรงเรียนที่ สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย

ขั้นที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ยกร่างในขั้นที่ 2 ไปตรวจสอบคุณภาพ โดยนำเสนออาจารย์ ที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ฉบับสมบูรณ์

ขั้นที่ 5 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ ไปเก็บข้อมูล กับกลุ่มเป้าหมายตามที่ระบุไว้ในขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางการบริหารการศึกษাপฐมวัย สำหรับโรงเรียนที่ สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการศึกษาเอกสาร สังเกต และสัมภาษณ์ นอกเหนือจากการใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแล้ว ยังมีเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ อีก คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ด้วย Google Form กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง และสมุดบันทึก หากข้อมูลในประเด็นใดไม่ชัดเจน ผู้วิจัยได้โทรศัพท์สัมภาษณ์เพิ่มเติม โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. หลังจากคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2. ผู้วิจัยนำหนังสือไปยังโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยว่าผู้วิจัยต้องการหาแนวทางการบริหารการศึกษาปฐมวัย สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย รวมทั้งชี้แจงขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารการบริหารงานของโรงเรียน เอกสารรายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสังเกตบริบทสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน บันทึกข้อมูลต่างๆ ลงสมุดบันทึก

4. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การจัดกระทำข้อมูล มีการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 การลดทอนข้อมูล ผู้วิจัยทบทวนข้อมูล ตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออก จัดพิมพ์เก็บไว้ แยกแยะลักษณะตามประเด็นและหัวข้อเรื่องที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย

5.2 การตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล

6. เมื่อได้ข้อสรุปแนวทางการบริหารการศึกษาปฐมวัย สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามวิธี ของ Likert's type โดยผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือมาจาก รัตนกรณ์ เตปินตา (2555, น. 124-132) เพื่อประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้อีกครั้ง

7. นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาหรือการบริหารสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ ประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยทั้งจากการสัมภาษณ์ และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกิดจากความมั่นใจ เชื่อใจ และปราศจากข้อสงสัยว่าจะไม่สามารถหาข้อมูลใหม่ ๆ อื่นใดได้อีกจากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 โรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่มีความอึดตัว เพียงพอแล้วและเป็นข้อมูลที่ตรงกันทั้ง 2 โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยจากข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นและปราศจากข้อสงสัยใด ๆ ที่จะค้นหาคำตอบต่อไป (ชาย โพธิ์สิตา, 2552, น.180-183) จึงนำข้อมูลดังกล่าวมานำวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบประมวลประเภทของข้อมูล และคุณลักษณะของประเภทข้อมูลเดียวกันเข้าด้วยกัน และนำเสนอผลการวิจัยแบบความเรียง

2. ผู้วิจัยมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) โดยมีรายละเอียดคือ เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความอึดตัว

ความเพียงพอ และความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าจะสามารถตอบคำถามได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ในด้านข้อมูลที่ได้จากแหล่งบุคคลเป็นหลัก รวมทั้งตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากวิธี 3 วิธีคือ การศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเดิมถามซ้ำมากกว่า 1 ครั้งกับบุคคล สถานที่ และเวลาที่แตกต่างกันคำตอบที่ได้รับจะเหมือนกัน ซึ่งจะทำให้การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง สามารถตอบปัญหาการวิจัย โดยการตรวจสอบแหล่งข้อมูลพิจารณาในแหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้การตรวจสอบจากแหล่งบุคคลมากที่สุด โดยการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่มในคำถามเดียวกัน และจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประเภทเดียวกัน จากแหล่งบุคคลหลายๆ คนเพื่อเป็นการยืนยันในข้อมูลที่ได้รับว่ามีความถูกต้องกันหรือไม่ (สุภาภักดิ์ จันทวานิช, 2547, น.31-33) การตรวจสอบข้อมูลด้วยการจำแนกข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ข้อมูลในส่วนที่เป็นความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล (Evaluative Data) และข้อมูลส่วนใหญ่ที่เป็นการเล่าเหตุการณ์ (Descriptive Data) เพื่อไม่ให้ข้อมูลทั้งสองประเภทปะปนกัน ซึ่งจะช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

3. นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียงตามวัตถุประสงค์

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์จากแบบสอบถามเพื่อประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ที่ได้รับคืนมาจากผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละฉบับ นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ และบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

5. ทำการวิเคราะห์ แล้วนำผลวิเคราะห์ไปแปลผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การแปลความหมายของคะแนน โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 163) มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความถูกต้อง และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความถูกต้อง และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความถูกต้อง และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความถูกต้อง และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความถูกต้อง และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

แนวทางการบริหารการศึกษาปฐมวัย สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำรงตน อยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การวางแผนคุณภาพ (Quality Planning) เป็นการวางแผนในการสร้างหลักสูตร กำหนดเป้าหมายผลลัพธ์โดยคำนึงถึงสภาพบริบท ผ่านความเห็นชอบของทุกฝ่าย ประเมินหลักสูตรทั้งก่อนนำไปใช้และหลังการนำไปใช้ การวางแผนคำนึงถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การวางแผนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ กำหนดจุดมุ่งหมายเทคนิค และวิธีสอนใหม่ๆ มาใช้บูรณาการ เชื่อมโยงเนื้อหาสาระศาสตร์ต่างๆ วิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัด

ประสบการณ์ กำหนดวิธี และเครื่องมือในการประเมินผลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย กำหนดแนวทางในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษา

โดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

2. การดำเนินงานที่มีคุณภาพ (Quality Operations) เป็นการดำเนินงานในการสร้างหลักสูตรที่สัมพันธ์กับตัวเด็ก สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กตามสภาพจริงให้ครบทุกด้านด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน

โดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3. การกำกับดูแลคุณภาพ (Quality Supervision) เป็นการดูแล กำกับ ติดตามในการสร้างหลักสูตรเพื่อปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ควบคุม คุณภาพในการใช้ทรัพยากรในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ติดตามการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบูรณาการเรียนรู้โดยการจัดในรูปแบบต่างๆ มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับเด็ก ติดตามและนำผลการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์ที่สำคัญ ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการของสถานศึกษา

โดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

4. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเมินผลข้อมูลเพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ ประเมินการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ประเมินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการจัดกิจกรรมประจำวัน ประเมินผลการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบบูรณาการ เด็กสามารถปฏิบัติได้จริง ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ประเมินผลการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษาโดยความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

โดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

5. การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement) เป็นการพัฒนาคุณภาพในการสร้างหลักสูตรให้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขอยู่เสมอ พัฒนาการสร้างสภาพแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดมาตรฐานการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน พัฒนาคุณภาพของการจัดประสบการณ์รูปแบบการบูรณาการ ประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการจัดประสบการณ์ตามกิจกรรมประจำวันอย่างเป็นระบบ สร้างความสัมพันธ์เข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครอง ชุมชนและสถานศึกษาให้คงไว้อย่างต่อเนื่อง

โดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. การวางแผนคุณภาพ (Quality Planning) เป็นการวางแผนในการสร้างหลักสูตร กำหนดเป้าหมาย ผลลัพธ์โดยคำนึงถึงสภาพบริบท ผ่านความเห็นชอบของทุกฝ่าย ประเมินหลักสูตรทั้งก่อนนำไปใช้และหลังการนำไปใช้ การวางแผนคำนึงถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การวางแผนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ กำหนดจุดมุ่งหมายเทคนิค และวิธีสอนใหม่ๆมาใช้บูรณาการ เชื่อมโยงเนื้อหาสาระศาสตร์ต่างๆ วิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์ กำหนดวิธี และเครื่องมือในการประเมินผลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย กำหนดแนวทางในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้วางแผนการสร้างหลักสูตร จัดประสบการณ์บูรณาการตามความต้องการของเด็ก วางแผนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อีกทั้งผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบทบรรณานุกรม (2550, หน้า 52) กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการวางแผนการสร้างหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรอยู่ที่ความสามารถของครูในการบูรณาการ ความสนใจและความต้องการของเด็กแต่ละคน ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก สภาพแวดล้อม บริบทที่โรงเรียนตั้งอยู่ รวมถึงการประเมินผลพัฒนาการเข้าด้วยกัน

2. การดำเนินงานที่มีคุณภาพ (Quality Operations) เป็นการดำเนินงานในการสร้างหลักสูตรที่สัมพันธ์กับตัวเด็ก สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กตามสภาพจริงให้ครบทุกด้านด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการดำเนินการสร้างหลักสูตร จัดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของเด็ก จัดประสบการณ์ที่บูรณาการต่อการเรียนรู้ ประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับไปรมา เทียงทางธรรม (2554, หน้า 57-59) ได้วิจัยปัญหาและแนวทางส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูปฐมวัยในอำเภอสอยดาวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูปฐมวัยในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรี เขต 2 ครูปฐมวัยได้แนวทางการส่งเสริมพัฒนาเด็กควรจัดเครื่อง เล่นสนามที่เหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัยของเด็ก จัดอบรมสัมมนา การส่งเสริมพัฒนาเด็กด้านอารมณ์และจิตใจ จัดห้องสำหรับจัดกิจกรรมเฉพาะให้เด็กปฐมวัย และควรมีการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบใหม่ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม

3. การกำกับดูแลคุณภาพ (Quality Supervision) เป็นการดูแล กำกับ ติดตามในการสร้างหลักสูตรเพื่อปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ควบคุม คุณภาพในการใช้ทรัพยากรในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ติดตามการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบูรณาการการเรียนรู้โดยการจัดในรูปแบบต่างๆ มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับเด็ก ติดตามและนำผลการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์ที่สำคัญ ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการกำกับ ดูแล ติดตามการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิด สังเกต ทำให้เด็กกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับมัทนา ฉวนพยัคฆ์ (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้แก่ 1) การจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการวัยและการพัฒนาของเด็ก 2) โรงเรียนควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นให้เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนเด็ก 3) จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 4) กิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้ปฏิบัติและเกิดการเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และ 6) ผู้สอนกับผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

4. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเมินผลข้อมูลเพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ ประเมินการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ประเมินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการจัดกิจกรรมประจำวัน ประเมินผลการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบบูรณาการ เด็กสามารถปฏิบัติได้จริง ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ประเมินผลการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษาโดยความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้มีการพัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงการสร้างสภาพแวดล้อมและการจัดประสบการณ์ประเมินผลพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ พัฒนาคุณภาพการศึกษโดยความร่วมมือของชุมชน สอดคล้องกับ รัตนพร เตปินตา (2555, หน้า 98-101) ได้วิจัยปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ปัญหการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน การส่งเสริมสุขอนามัยและโภชนาการ การจัดทำหลักสูตรปฐมวัยของสถานศึกษา การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามลำดับ

5. การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement) เป็นการพัฒนาคุณภาพในการสร้างหลักสูตรให้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขอยู่เสมอ พัฒนาการสร้างสภาพแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดมาตรฐานการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน พัฒนาคุณภาพของการจัดประสบการณ์รูปแบบการบูรณาการ ประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการจัดประสบการณ์ตามกิจกรรมประจำวันอย่างเป็นระบบ สร้างความสัมพันธ์เข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครอง ชุมชนและสถานศึกษาให้คงไว้อย่างต่อเนื่องทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตร สร้างสภาพแวดล้อมที่มีมาตรฐาน จัดประสบการณ์บูรณาการการเรียนรู้ควบคู่กับการประเมินเด็ก ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สอดคล้องกับทิฆัมพร ขศสมบัติ (2557, น.1-2) ได้วิจัย แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ในอำเภอลานสักร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุทัยธานี เขต 2 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาจะให้ความสนใจในปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และจุดเน้นของสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย อบรมเพิ่มทักษะการสอน เทคโนโลยี สื่อการสอนกับครูให้เหมาะสมกับผู้เรียน ศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สร้างเครือข่ายกับโรงเรียนที่อยู่ใกล้เพื่อร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. การวางแผนคุณภาพ (Quality Planning) สถานศึกษาควรมีการวางแผนในการสร้างหลักสูตร กำหนดเป้าหมายผลลัพธ์โดยคำนึงถึงสภาพบริบท ผ่านความเห็นชอบของทุกฝ่าย ประเมินหลักสูตรทั้งก่อนนำไปใช้และหลังการนำไปใช้ การวางแผนคำนึงถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การวางแผนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ กำหนดจุดมุ่งหมายเทคนิค และวิธีสอนใหม่ๆ มาใช้บูรณาการ เชื่อมโยงเนื้อหาสาระศาสตร์ต่างๆ วิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์ กำหนดวิธี และเครื่องมือในการประเมินผลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย กำหนดแนวทางในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษา

2. การดำเนินงานที่มีคุณภาพ (Quality Operations) สถานศึกษาควรมีการดำเนินงานในการสร้างหลักสูตรที่สัมพันธ์กับตัวเด็ก สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กตามสภาพจริงให้ครบทุกด้านด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน

3. การกำกับดูแลคุณภาพ (Quality Supervision) สถานศึกษาควรมีการดูแล กำกับ ติดตามในการสร้างหลักสูตรเพื่อปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ควบคุมคุณภาพในการใช้ทรัพยากรในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ติดตามการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมต่อพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ให้ความสำคัญเห็นและข้อเสนอแนะในการบูรณาการเรียนรู้โดยการจัดในรูปแบบต่างๆ มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเด็ก ติดตามแนะนำผลการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์ที่สำคัญ ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการของสถานศึกษา

4. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) สถานศึกษาควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเมินผลข้อมูลเพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ ประเมินการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ประเมินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการจัดกิจกรรมประจำวัน ประเมินผลการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบบูรณาการ เด็กสามารถปฏิบัติได้จริง ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ประเมินผลการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษาโดยความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

5. การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement) สถานศึกษาควรมีการพัฒนาคุณภาพในการสร้างหลักสูตรให้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขอยู่เสมอ พัฒนาการสร้างสภาพแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดมาตรฐานการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน พัฒนาคุณภาพของการจัดประสบการณ์รูปแบบการบูรณาการ ประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้

ควบคู่ไปกับการจัดประสบการณ์ตามกิจกรรมประจำวันอย่างเป็นระบบ สร้างความสัมพันธ์เข้าใจอันดีระหว่าง
ผู้ปกครอง ชุมชนและสถานศึกษาให้คงไว้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาศาภาพและปัญหาของการบริหารการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงราย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการบริหารการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ จังหวัดเชียงรายด้วยวิธีการอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กันตพัฒน์ มณฑา. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร*. (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม. กรุงเทพมหานคร.
- จรรยา ชินสี. (2552). *แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฐาปณีย์ โฉมพอง. (2560). *การพัฒนากระบวนการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็กตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- ทิฆัมพร ยศสมบัติ. (2557). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ในอำเภอสามโก้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ทักษิณ สิทธิศักดิ์. (2559). *ปัจจัยและหาแนวทางของการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารวิทยาศาสตร์สาขาสังคมศาสตร์*, 34(2), 283-295.
- ทวี วาจาสิทธิ์. (2561). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 5(2), 394-410.
- นฤกร ปันพุ่มโพธิ์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7*. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 13(1), 1-3.

- นภเนตร ธรรมบวร. (2550). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเชิด ขำนิศาสตร์. (2556). *การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2553). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี: มนตรี. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนารักษ์ เตปินดา. (2555). *ปัญหาการและจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภลักษณ์ วิเศษโชค. (2556). *การจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2*. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 9(1), 19-24.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมร ทองดี, และสุกัญญา กาญจนกิจ. (2548). “*วิวัฒนาการทางการศึกษาปฐมวัย*” ในประมวล สาระชดวิชา *หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- William Edwards Deming. (1938). *Participation management: Concept theory and implementation*. Atlanta G. Georgia State University.
- Tenner, A. R., & Detoro, L. J. (1992). *Total quality management: Three steps to continuous improvement*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Willer, D. (1986). *Theory and the experimental investigation of social structures*. New York: Gordon and Breach Science.

